MARKKINAOIKEUS
MARKNADSDOMSTOLEN

Lausunto

4.5.2018 Dnro H 00149/18

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Täydentävä lausunto hallituksen esityksestä liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp)

Viite: Asiantuntijapyyntö 19.4.2018

Lausunto: Lakivaliokunta on varannut markkinaoikeudelle tilaisuuden antaa täydentävä kirjallinen lausunto otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä erityisesti siihen sisältyvien seuraamuksia koskevien säännösehdotusten osalta.

Markkinaoikeus kiittää sille varatusta tilaisuudesta ja lausuu kunnioittaen seuraavan.

Väliaikainen kielto

Esityksessä ehdotetaan, liikesalaisuusdirektiivin määräyksiin perustuen, väliaikaista kieltoa koskevan säännöksen ottamista ehdotettuun liikesalaisuuslakiin.

Esityksessä todetaan (ks. esityksen s. 100), että ehdotetun liikesalaisuuslain 9 §:n mukainen väliaikainen kielto rinnastuu oikeuskäymiskaaren 7 luvun 3 §:n yleiseen turvaamistoimeen, mutta väliaikaisen kiellon määräämisen edellytykset poikkeavat yleisen turvaamistoimen määräämisen edellytyksistä. Jos oikeudenkäynnissä on kysymys yksinomaan liikesalaisuuden hankkimisen, käyttämisen tai ilmaisemisen kieltämisestä, tuomioistuin voisi määrätä väliaikaisen kiellon vain mainitun liikesalaisuuslain 9 §:n perusteella. Kieltoa ei

tällöin olisi mahdollista määrätä yleisenä turvaamistoimena oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n nojalla.

Markkinaoikeudella ei sinänsä ole periaatteessa mitään ehdotettua lähestymistapaa vastaan. Markkinaoikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, onko edellä selostettu lähestymistapa esitetty säännöstasolla riittävän yksiselitteisesti.

Nimittäin vaikka liikesalaisuuslain väliaikaista kieltoa koskeva säännös on mahdollista ymmärtää eräänlaiseksi erityissäännökseksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n säännökseen nähden, on huomattava, ettei monessa muussa tapauksessa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n soveltumisen ole kuitenkaan katsottu sulkeutuvan pelkästään erityislaki / yleislaki -asetelman johdosta. Esimerkiksi patenttilakiin ja tavaramerkkilakiin sisältyi aikaisemmin oma väliaikaista kieltoa koskeva säännös (ks. aikaisemmin voimassa olleet patenttilain 68 § ja tavaramerkkilain 48 §, jotka säännökset kumottiin teollis- ja tekijänoikeudellisten riita-asioiden markkinaoikeuteen keskittämisen yhteydessä). Kyseiset säännökset päädyttiin kuitenkin kumoamaan nimenomaan sen johdosta, että ne olivat oikeuskäytännössä osoittautuneet käytännössä tarpeettomiksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n soveltamisen johdosta. Vastaavasti voimassa olevan lainsäädännön osalta on todettavissa, että sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin sisältyy oma erityinen väliaikaista kieltoa koskeva säännös (ks. lain 7 §). Oikeuskäytännössä tämän ei ole kuitenkaan katsottu estävän sitä, etteikö väliaikainen kielto sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain soveltamisalaan koskevissa tilanteissa voisi tulla määrättäväksi myös oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n nojalla.

Edellä mainittuun nähden markkinaoikeus katsoo, että edellä kerrottu esityksen ajatus siitä, että liikesalaisuuslain 9 § on tarkoitettu syrjäyttämään kokonaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n soveltuminen liikesalaisuuslain soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa, tulisi toteuttaa yksiselitteisemmin jo säännöstasolla.

Käyttökorvaus

Esityksessä ehdotetaan, liikesalaisuusdirektiivin määräyksiin perustuen, käyttökorvausta koskevan säännöksen ottamista ehdotettuun liikesalaisuuslakiin.

Esityksessä todetaan (ks. esityksen s. 102), että liikesalaisuusdirektiivin johdanto-osan 29 perustelukappaleen mukaisesti liikesalaisuuden käytön jatkaminen ja näin ollen käyttökorvauksen tuomitseminen ei voisi tulla kyseeseen tilanteessa, jossa liikesalaisuuden hyödyntäminen olisi jonkin muun lain vastaista tai jos tällainen käyttö todennäköisesti aiheuttaisi haittaa kuluttajille.

Markkinaoikeus katsoo, että kyseinen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa esitetty käyttökorvausta koskevan säännöksen soveltumisen rajoitus tulisi ilmetä riittävällä tavalla jo itse säännöstasolla.

Yleisemmällä tasolla markkinaoikeus haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksessä ei markkinaoikeuden havaintojen mukaan ole otettu nimenomaisesti kantaa lainkaan siihen, miten ehdotetun liikesalaisuuslain ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (ja erityisesti sen 1 §:n 1 momentin yleislausekkeen) välinen suhde tulisi vastaisuudessa ymmärtää – ts. onko liikesalaisuuslaki ymmärrettävä sellaiseksi erityislaiksi, joka syrjäyttää sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain soveltumisen jatkossa vai voiko viimeksi mainitun lain yleislausekkeen katsoa tulevan sovellettavaksi myös vastaisuudessa liikesalaisuuden suojaa koskevissa tilanteissa. Markkinaoikeus katsoo, että mainitulta osin on kyse sellaisesta perustavaa laatua olevasta kysymyksestä, joka tulisi ratkaista jo lainsäätämisvaiheessa lainsäätäjän toimesta.

Vahingonkorvaus

Kuten esityksessäkin tuodaan esiin (ks. esityksen s. 2) liikesalaisuusdirektiivin esikuvana on ollut niin sanottu enforcement- eli täytäntöönpanodirektiivi (direktiivi 2004/48/EY). Esityksessä todetulla tavalla muun ohella liikesalaisuusdirektiivin oikeussuojakeinoja koskeva sääntely on soveltuvin osin samansisältöinen täytäntöönpanodirektiivin määräysten kanssa.

Edellä mainittu samansisältöisuus koskee markkinaoikeuden havaintojen mukaan pitkälti myös vahingonkorvaussääntelyä. Liikesalaisuusdirektiivin 14 artiklalla on huomattavia yhtäläisyyksiä enforcement-direktiivin 13 artiklan kanssa. Esityksessä ehdotettu sääntely poikkeaa kuitenkin muutamassa suhteessa siitä, miten enforcement-direktiivin yhteydessä täytäntöönpano on suoritettu.

Vaikka ehdotetun liikesalaisuuslain 11 § otsikkonsa mukaan koskee vain vahingonkorvausta, niin säännöstekstistä tarkemmin ilmenevin tavoin kyseisessä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös kohtuullisesta hyvityksestä, josta esityksen perustelujen puolella käytetään myös ilmaisua käyttöhyvitys.

Ehdotetun käyttöhyvityksen osalta esityksessä todetaan (ks. esityksen s. 103), että ehdotetulla käyttöhyvitystä koskevalla sääntelyllä pannaan täytäntöön liikesalaisuusdirektiivin 14 artiklan 2 kohdan 2 alakohta. Markkinaoikeuden käsityksen mukaan viimeksi mainitussa alakohdassa on kuitenkin kyse direktiivin mukaiselle vahingonkorvaukselle säädetystä vaihtoehtoisesta vahingon suuruuden määrittämistavasta. Pelkästään jo em. valossa voidaan kysyä, miten onnistunutta on ollut direktiivin mukaisen vaihtoehtoisen vahingonkorvauksen määrän määrittämistavan ”ristiminen” kokonaan toisella termillä.

Edellä mainittu ongelmallisuus vielä korostuu, kun otetaan huomioon, että kohtuullinen hyvitys tunnetaan täysin vakiintuneesti myös teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön puolella (ks. esim. tekijänoikeuslain 57 §, tavaramerkkilain 38 § ja patenttilain 58 §), mutta sanotussa muussa teollis- ja tekijänoikeudellisessa lainsäädännössä hyvitys on vakiintuneesti ymmärretty tarkoittavan korvauksen lajia, jonka vahingonaiheuttaja on velvollinen suorittamaan tuottamuksesta riippumatta (kun taas velvollisuus

vahingonkorvauksen suorittamiseen edellyttää tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta). Liikesalaisuuslain 11 §:ssä käyttökorvaus sen sijaan edellyttäisi, vahingonkorvauksen tavoin, tahallisuutta tai tuottamusta.

Kun otetaan huomioon edellä selostettu siitä, että liikesalaisuusdirektiivissä on pyritty seuraamaan enforcement-direktiivin määräyksiä, markkinaoikeus ei pidä onnistuneena, että liikesalaisuuslain säännöksillä lähdettäisiin yllä kerrotulla tavalla sekoittamaan em. suhteessa vakiintuneita käsitteitä.

Kimmo Mikkola
markkinaoikeuden ylituomari

Jussi Karttunen
markkinaoikeustuomari